

KRIMINOLOGI – FAGLIGE KRAV OG KRITERIER

AV NILS CHRISTIE

Ved Universitetet i Stockholm er det nettopp besatt et nytt professorat i kriminologi. I forbindelse med bedømmelsesarbeidet har jeg skrevet ned noen tanker om de faglige krav som etter mitt skjønn burde stilles til innehaveren av en slik stilling, og også hvilke kriterier som synes relevante ved vurderingen. Tankene kan kanskje ha interesse for flere. N.C.

FAGLIGE KRAV

Det utlyste professorat er i kriminologi. Det er ikke angitt noen spesialisering, så vi må gå ut fra at søkerne må være kvalifisert innen emneområdet generell kriminologi. Det kan finnes forskjellige oppfatninger av om dette bør kalles et eget fag, eller bare et eget emneområde, og også hvorledes dette fag/emneområde avgrenses, men i hovedsak vil det nok vær enighet om noen hovedkrav som bør kunne stilles til en habil stillingsinnehaver.

Forskeren bør kunne dokumentere omfattende kjennskap til fagets kjerneområde; selve avviksfenomenet. Her kommer inn det spesielle forhold at lovbrudd er en sosial konstruksjon. Hva som gis den mening å være kriminalitet er et sluttprodukt. Man kan si at kriminalitet finnes ikke, den konstrueres gjennom en lang rekke sosiale prosesser. Utgangspunktet er handlinger. Kriminologens sentrale studieobjekt er hvilken mening handlingene gis innen forskjellige sosiale system; om de blir sett som ønsket kontra uønsket, hvis uønsket, sees de som galskap, synd – eller kanskje kriminalitet? Under hvilke samfunnsformer blir handlingene gitt denne siste type mening – sett som kriminelle – og med hvilke konsekvenser?

En kriminolog bør ha kunnskaper om disse meningsdannende prosessene, og også om sluttproduktet. Ideelt er det om man har kunnskaper om dette på mikronivå – f.eks. avviksprosesser innen familier og gjenger. Hva fører til at handlinger sees som uønskete, eventuelt kriminelle, og samtidig; hva ligger bak at de likevel utføres? Likeledes på nasjonalt og internasjonalt nivå; hvordan kommer lovgivningen i stand, hvilke krefter fører til hvilke lovgivningsmessige resultat? I samfunn i stadig endring og med et utgangsfenomen som er sosialt bestemt, blir det også viktig å kunne sette resultatene inn i et sosiologisk/historisk perspektiv. Det vil være viktig å ha en helhetsoversikt over tidsmessige endringer i synet på hva som sees som kriminalitet, og hvordan dette slår ut i den kriminalpolitiske praksis og i de lovbruddskategorier som fanges inn.

Den habile kriminolog bør videre ha kjennskap til sentrale reaksjonsformer mot det som er gitt den mening å være lovbrudd innen forskjellige samfunnsformasjon-

er. Hva gjøres med og mot de forskjellige typer lovbrutere, av hvem, i hvilket omfang og med hvilke virkninger? Og hvem er utøverne av kontrollen? Her kommer inn behov for kjennskap både til de primære og de sekundære kontrollører; fra familie og venner over til formelle som helsepersonell, politi-, dommere-, fengsels- og behandlingspersonale. Og hvordan fungerer alt dette innen de institusjonelle rammer, – fra familien som sosialt system over til fengselsssamfunnet?

I tolkingen av alt dette blir det et viktig krav til en kriminologisk forsker at denne har sin teoretiske tilknytning i orden. Det man finner må, for ikke å bli trivielt, knyttes til andre funn, i teoretiske byggverk eller sammenhenger.

En kompetent forsker på området bør ha erfaring i bruk av de sentrale metoder og materialtyper innen kriminologien. Vesentlig er å komme så nær som mulig til fagets sentrale hendelse; avviksfenomenet. Dette er spesielt viktig nettopp fordi kriminologiens tema i så stor grad dreier seg om meningsdannende prosesser, og fordi det i kriminologien er det normale at det står kamp om hvilken mening som skal tillegges fenomenene. Nærhet til fenomenene hindrer at bare statsautoriserte konklusjoner blir anvendt. Metoden for å oppnå dette er direkte observasjon, deltakende observasjon eller intervjuer og selvstendige undersøkelser av de sentrale avvikshendelser og/eller av partene i prosessen.

For noen formål må man nøye seg med bearbeiding av på forhånd innsamlet materiale, som oftest materiale innsamlet av myndigheter. Ved slike sekundærmaterialer gis til gjengjeld mulighet for mer omfattende statistisk bearbeiding. Man karakteriserer ofte materialsamlinger av denne type sekundærmateriale som "hård-data". Men man kunne like godt snakke om "fjerndata" for å få fram at man her mister nærheten til de meningsdannende prosesser. Det ideelle krav til en kriminologisk forsker, er en kombinasjon av forskningserfaring med nærdata og fjerndata. Men må det prioriteres, er det nærdata som må velges.

KRITERIER VED VURDERINGEN

Ved vurdering av søkerne blir det av helt avgjørende betydning hvor sentralt de står til disse faglige krav samt deres metodebruk innen disse. Man må kunne vente dokumentert kjennskap til hovedområdene i faget gjennom egen forskningserfaring, eller ved større refererende arbeider. De egne bidrag bør være preget av allsidig metodisk erfaring, helst med nærhet til avviksfenomenet.

I tillegg til den nødvendige generelle kompetanse, må det selvfølgelig også tilfredsstillende vanlige vitenskapelige kriterier som: Originalitet; at man har frembragt ny kunnskap, nytt perspektiv, nye tanker, tanker som er konsekvensrike – teoretisk eller praktisk. Åpenhet; en spørrende holdning til det vedtatte. Bevissthet om egne grunnleggende premisser. En problematiserende og vitenskapsteoretisk adekvat diskusjon. Kritisk holdning til egne funn, og en åpnende, diskuterende og begrunnende form. Kompleksitet ved å eksponere flere perspektiv samtidig; fra myndigheter, gjerningsperson, offer. Fordyping på noen områder.

I oppdraget fra Stockholms Universitetet er vi spesielt pålagt å vurdere pedagogiske kvalifikasjoner. Dette kan vi selvfølgelig gjøre i den utstrekning disse

kvalifikasjoner fremgår av tekstene. Men det helt sentrale grunnlag for vurderingen må ligge i de innleverte arbeiders vitenskapelige kvalitet. Man må derfor ved ansettelse gå dypt inn i vurderingen av disse arbeiders kvalitet. Et universitet er ingen moderne produksjonsbedrift. Tanker er vår virksomhet, og skriftene våre spor. I publikasjonene kan vi lete etter fremstillingsevne manifestert gjennom god stil, skaping av lesergleder, systematikk og konsentrasjon, evne til å behandle et stort stoff, fremstillingsmessig nye innfallsvinkler, samt evne til å ferdiggjøre arbeidene og til å få dem ut i bokform, på internasjonale språk og/eller i relevante fagtidsskrift. Alt dette kan vi se etter, og bedømme. Men vi kan selvfølgelig ikke, som sakkyndige fra andre land og uten personlig kjennskap til alle søkerne, uttale oss om søkerens pedagogiske evner i undervisningssituasjoner. Det kan jo også uttrykkes en viss betenkelighet overfor denne vekt på pedagogisk evne. Vitenskapshistorien er ikke uten eksempler på meget særpregede, for ikke å si sære, forskere som nok ikke nettopp har fengst de store masser av studenter, men som har preget noen ganske få, og bragt sine fag fremgang og sine universitetet stor heder. Spørsmålet om administrativ erfaring kommer i samme stilling. Det er ikke naturlig å be utenlandske sakkyndige vurdere dette. Og det kan vel også hende – på ny med vitenskapshistorien for øye – at våre universitet burde vise en viss tilbakeholdenhet med å anvende administrative evner som kjennetegn på de personer som skal inneha de vitenskapelige toppstillinger, – selv om det også klart er av betydning å få knyttet til seg personer med evne til å skape variasjonsrike og produktive miljøer.